

BAROK – LYRIKA

- ✚ DUCHOVNÁ PIESEŇ
- ✚ LÚBOSTNÁ BÁSEŇ
- ✚ MRAVOUČNÁ BÁSEŇ

Duchovná pieseň =

.....

.....

.....

.....

Duchovná pieseň sa nevyužívala len v chrámoch, ale poslúžila aj laickým čitateľom pri hľadaní útechy, úľavy, pokoja. Nosnými témami duchovnej piesne barokového obdobia sú: blízkosť smrti, predstava posmrtného života, úvahy o nebi a pekle, žiaľ nad ťažkým životom, nad utrpením vo vojnách a pod.

Práca s textom

Obrance unavených, Bože litostivý

*Obrance unavených, Bože litostivý,
uslyš modlitbu moji i hlas žalostivý!*

Te prosím, k tobe volám

ja človek strápený!

Te prosím, k tobe volám

ja človek strápený!

I mlovím časem k sebe jako k člověkovi;

volno by bylo lítat jako holubovi,

letel bych co najdale

mezi pusté lesy

i tam bych svůj vek strávil

a pretvral časy.

*Všecky svoje zlé rady na mne obrátili,
všecku svú velikú zlost na mne zasadili.*

Neb srdce ve mne stydne,

sila odstupuje,

smrt pred očima lítá,

až mne strach zjimuje.

Ráno budem i večer i v poledne prostit,

budem svůj hlas žalostne pod nebe podnostit.

A ty, Pane, vyslyšíš

i ochrániš snadne

a mne v nevinnosti mé

dáš míslo u sebe! (anonym, Cantus catholici)

Otázky:

1) Aký je podľa vás dôvod utrpenia barokového človeka?

.....

2) Vyhľadajte v ukážke strach zo smrti.

3) V ktorých veršoch je barokový protiklad (kontrast) k uvedenému strachu zo smrti?.....

.....

4) Ako chce človek podľa ukážky prežiť ťažké časy? Aký únik hľadá?

.....

Úloha na zamyslenie: Pouvažujte, či je aj dnes únik od skutočnosti tým pravým spôsobom riešenia problémov. Akým spôsobom riešime dnes každodenné problémy?

Ach, přeběda mne smutnému

Ach, přeběda mne smutnému!

Ach, přeběda mne hříšnému!

Když na lidskou myslím vrtkost,

Dnové moji momújejí,

ano pobodbné zmízejí

co stín na stěne neb tráva -

*pýchu, hřích, zlost,
žalost, plač jest jistý muj host.*

*jest má sláva,
žádná radost není pravá.*

*Ach, co sem já bídny člověk?
Na světě muj krátky jest věk.
Pytel sem vši nečistoty,
plný psoty,
všecken až naskrz smrdutý.*

*Já sem plná bídy země,
syn hněvu i bídne plemě,
nádoba k haňbě stvořená,
narozená
a v nečistotě splozená.*

*Ano slepý, nahý, chudý,
kdekoliv jen kráčím kudy,
nesčislným bídám poddaný
a prodaný,
příchod i východ neznámý.*

*Muj život plný uzkości,
odporných bíd a starostí.
A když vypršít hodinka,
přijde chvílka,
že opustím mrzkost světa. (anonym, Cithara sanctorum)*

Otázky:

- 1) V ktorej z ukážok môžeme zaznamenať odklon od češtiny k nářečiu západoslovenských vzdelancov? Uveďte príklady.
- 2) V čom spočíva rozdiel medzi lyrickými subjektmi ukážok v chápaní smrti?

Lúbostná báseň

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Práca s textom

Ach, tyranko srdce mého, proč si mne tak ranila

*Ach, tyranko srdce mého, proč si mne tak ranila,
že si strelku srdci mému jedovatú pustila!
Ach, umírám, ach, omlévám, falešná milovnice,
od tvých falšů sem zmordován, nešťastná podvodnice!*

*Já sem pro te život vážil, bych se mohl zalíbit,
a ty, falešná panenka, dala si se ty zmenit.
Já sem pro te v každé době činil, co se líbilo,
a to tvému prezlostnému srdci vzácné nebylo.*

*Do očí si se stavela, jak bys' mne milovala,
když sen od tebe odešel, za jiným pozírala.
Všecko si vypovedala, v čem sem se zveril tobe,
falešného milování pomsty nemineš z nebe.*

*Ach, zatmi se, slunce, zatmi na obloze nebeské,
nechcej již svítiti více na to falošné srdce!
Spál je oheň, obrát' v popel to nezrádné stvorení,
nechať více nedodává mému srdci súžení!*

*A když se to i tak stane, já umřem s veselostí,
napíšem na hrobe takto: Skládám své mladé kosti.
Tu, hle leží jedno telo od falše z mordovaného
a které je v prach a popel již všecko obráceno.*

(anonym; Zborník Jána Buoca)

Otázka:

1) Aké sú motívy v básni, svoje tvrdenia odôvodnite.
.....
.....

Zborník Jána Lányho – Založím si kapsu na svůj hříšný chrbát

*Založím si kapsu na svůj hříšný chrbát,
kdo mi dá kus chleba, budem já tomu rád.*

*Z jedné strany psota lomcuje ťa sem-tam,
z druhé te vši kúšú, nevíš se dat nikam.*

*Lebo se ožením, lebo voják budem,
k prešporským panenkám víc chodit nebudem.*

Otázky:

1) Určte rým a rytmus básne.....
2) Odkiaľ básnici v barokovom období čerpali poznatky o tvorbe básní?.....

Peter Benický – Slovenské verše

*Chceš-li svobodný byt,
nemáš se hned ženit,
bys svobodu nestratil.
Na malý čas rozkoš,
zatím zhledáš úzkost,
rád bys se spátkem vrátil,
ale pozde bude -
svoboda nebude -
svobodu zatím hledat,
neb tvoju zlu ženu,
nedobru bylinu,
nebudeš moci prodat.*

Otázky:

1) Aké výchovné hľadisko sleduje autor?
.....
2) Ako autor pomenúva zlú ženu?